

# İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE GIDA GÜVENCESİ

İ. UĐur TOPRAK

TMMOB Gıda Mühendisleri Odası İzmir Őube  
YK BaŐkanı

**Gıda güvenliği**, gıdalarda oluŐabilecek fiziksel (taŐ, metal, cam vb.), kimyasal (pestisit, ağır metal vb.), biyolojik (zararlı mikroorganizmalar) ve her türlü zararların bertaraf edilmesi için alınan tedbirler bütünüdür.

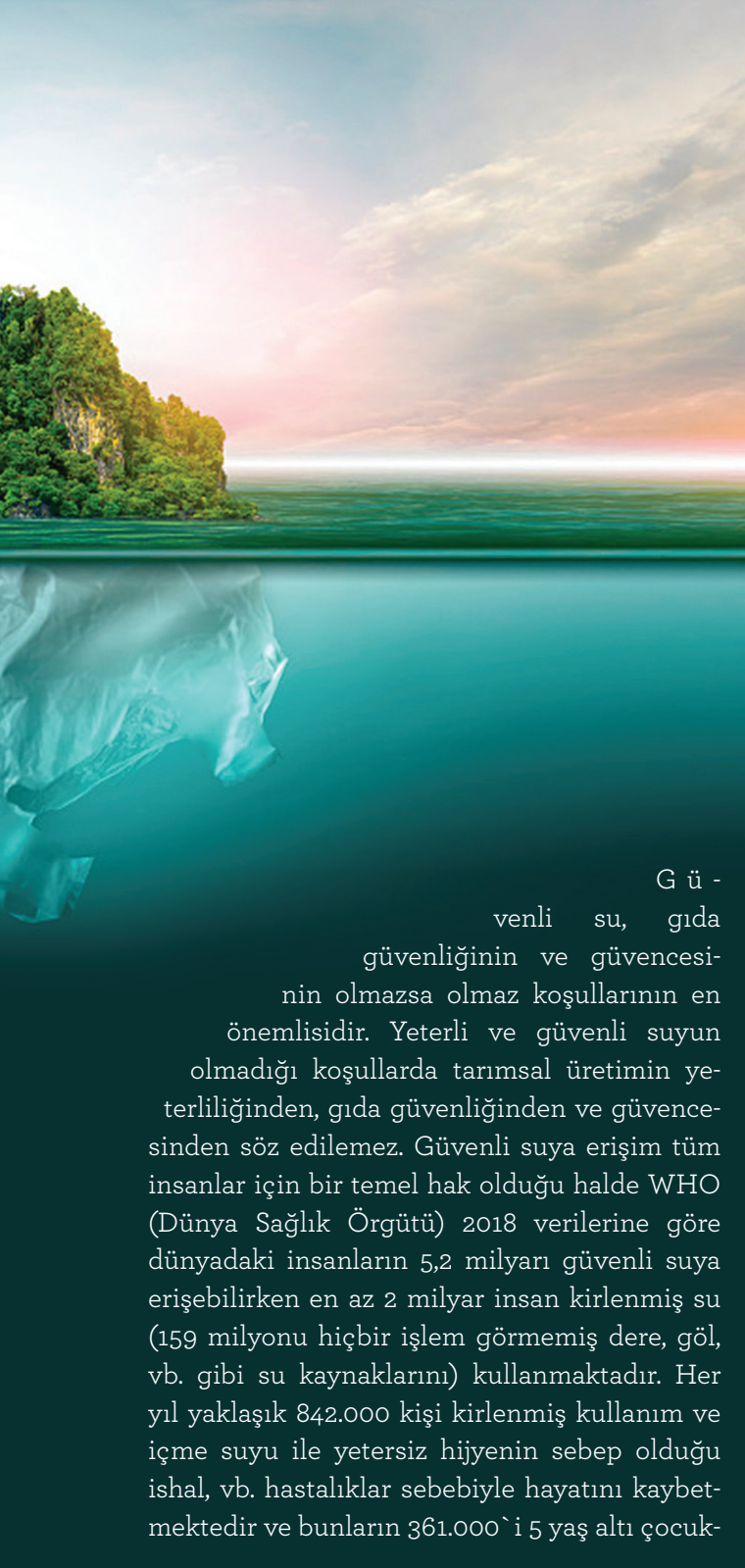
**Gıda güvencesi**, sağlıklı ve faal bir yaşam sürdürebilmek için, herkesin her an ekonomik ve fiziki açıdan yeterli ve sağlıklı gıdaya ulaŐabilmesidir. Gıda güvencesinin sağlanabilmesi için yeterli gıdanın var olması, herkesin eriŐebilmesi, beslenme gereksinimlerini karŐılayabilmesi ve süreklilik arz etmesi gerekir. Gıdanın belirli bir bölgede üretiliyor olması gıda güvencesinin sağlandığı anlamına gelmez. Bölge insanların gelir seviyelerinin de bu gıdayı satın alabilecek düzeyde olması gerekir. Gıda güvencesi aynı zamanda yeterli ve temiz suya ulaŐabilmeyi de kapsar.

**Gıda egemenliği**, öncelikli olarak yerli üretime dayanmayı, bu bağlamda  zg n ulusal tarım politikaları uygulayabilmeyi ve i  pazarları her türlü uluslararası olumsuz etkiden koruyabilmeyi  ng ren bir anlayıŐı ifade eder. Gıda egemenliği beslenmeye ulaşmak için ulusal üretime öncelik



verir-  
ken gıda güvencesi ise yeterli gıdaya eriŐme hedefi ile yetinir, yani gerektiğinde gıda ithalatını da sisteme d hil edebilir. Gıda güvenliği, gıda güvencesinin bir parçasıdır. Gıda egemenliği ise, ikisini de içinde barından bir kavramdır.

İklım değişikliği, tarımsal verim düŐüklüĐü, tarım arazilerinin azalması, tarım girdi fiyatlarının artması, artan gıda enflasyonu, alım gücünün düŐmesi, özellikle 2000 yılından sonra uygulanan yanlış tarım politikaları sonucu maalesef ki **gıda güvencesi** de tehlikededir. Tarımsal  r nlerin ithalatının ihracatı aŐması, tohum temini d hil dıŐa bağımlı bir ülke haline gelmemiz ne yazık ki ülkemizde **gıda egemenliğini** de sıkıntıya sokmaktadır.



Güvenli su, gıda güvenliğinin ve güvencesinin olmazsa olmaz koşullarının en önemlisidir. Yeterli ve güvenli suyun olmadığı koşullarda tarımsal üretimin yeterliliğinden, gıda güvenliğinden ve güvencesinden söz edilemez. Güvenli suya erişim tüm insanlar için bir temel hak olduğu halde WHO (Dünya Sağlık Örgütü) 2018 verilerine göre dünyadaki insanların 5,2 milyarı güvenli suya erişebilirken en az 2 milyar insan kirlenmiş su (159 milyonu hiçbir işlem görmemiş dere, göl, vb. gibi su kaynaklarını) kullanmaktadır. Her yıl yaklaşık 842.000 kişi kirlenmiş kullanım ve içme suyu ile yetersiz hijyenin sebep olduğu ishal, vb. hastalıklar sebebiyle hayatını kaybetmektedir ve bunların 361.000'i 5 yaş altı çocuk-

lardır. Gıdaya erişimde görülen dünyadaki dengesiz dağılım, güvenli suya erişimde de benzer şekilde görülmekte, yaklaşık 80 ülkede nüfusun % 40'ı su talebini karşılayamamaktadır. Bir taraftan dünya nüfusu hızla artarken, diğer taraftan su kaynakları iklim değişikliği ve kuraklık başta olmak üzere çarpık kentleşme, aşırı nüfus artışı, sera gazlarındaki artış, tarımda bilinçsiz su kullanımı ve kontrolsüz/kuralsız sanayileşme gibi birçok nedenle azalmaktadır. Bu azalmaya karşı etkin önlemler alınmamakta, tam tersine her geçen gün özellikle madencilik, metalürji, kimya, dericilik gibi çeşitli endüstri kollarının sanayi atıklarıyla, evsel atıklarla, tarımsal kirleticilerle hızla kirlenmeye devam etmektedir. Bu nedenle yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının kirlenmesinin önüne geçilmesi, atık suların içilebilir sulardan uzak tutulması, tüketim amaçlı kullanılacak suların dezenfeksiyon artırım vb. işlemlerden geçirilerek tüketime sunulması büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde de atık suların bilinçsizce su kaynaklarına ve akarsulara aktarılması nedeniyle yeraltı ve yer üstü sularımızın kalite ve miktarında ciddi azalmalar ortaya çıkmaktadır. Şehirlerin rasyonel şekilde büyümemesi de su sıkıntılarının neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak farklı alanlardaki havzalardan su temin edilmeye çalışılmakta ve bu şekilde su dengesi zarar görmektedir. Bu nedenle şehir planlamaları yapılırken su havzalarının da dikkate alınması gerekmektedir. Temiz su kaynaklarına ulaşmak giderek zorlaşmaktadır. 2030 yılında ülkemizde kişi başına düşen su miktarının 1100 m<sup>3</sup>e düşeceği öngörülmekte ve su temininde sorunlu ülkeler arasına gireceği tahmin edilmektedir. Bu anlamda suyun doğru yönetilmesi yaşamsal önem taşımaktadır. Dünyada herkes için güvenli su sağlandığında küresel düzeyde hastalık ve ölümlerde önemli derecede gerileme sağlanması mümkün olabilecektir. Sadece içtiğimiz suyun değil kullanma sularının da

Mesleğimiz ve  
Meslektaşlarımız  
için **GıdaMO**

(evsel, tarımsal) sağlık kriterlerine uygun olması, suların temas ettiği malzemelerin (evsel depolar, taşıma boruları, tüketiciye sunulan ambalajlar, vb.) gıda ile temasa uygun ve temiz olması gerekmektedir. Su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilirliği açısından tüm kamu ve özel kurum/kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve aynı zamanda tüm insanların ortak hareket etme sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak suyun korunması, toplumun her kesimine ulaştırılması, atık suların bertarafı ve yeniden kazanımının planlanmasında devletin ciddi görevi vardır. Ayrıca HES`ler ile sular özelleştirilmekte, tek bir akarsu üzerine birçok HES yapılmakta, orada yaşayan diğer canlıların sudan yararlanma koşulları kısıtlanmakta, suyun öz niteliği değişmekte, içerisinde yararlı organizmalar bulunan, tarıma ve içme amacıyla kullanıma uygun olan “su varlıkları” giderek yok olmaktadır. Akarsularımızın HES şirketlerine verilerek özelleştirilmesine, akarsu havzalarında işletilen madenler ve sanayi tesislerinin, tarım ilaçlarının bilinçsiz kullanımının su kaynaklarımızı kirleterek tahrip etmesine izin verilmemeli, bu yönde hızla önlemler alınmalıdır.

Birleşmiş Milletler raporuna göre, dünya nüfusunun 2050’de 9,6 milyara ulaşması bekleniyor. Türkiye’ye ilişkin nüfus beklentisi ise yaklaşık 95 milyon olarak öngörülüyor. 2050 yılında dünya nüfusunun %70’inden fazlasının kentsel alanlarda yaşayacağı beklenmektedir. Kentleşme, yaşam tarzlarına ve tüketim kalıplarına da değişiklikler getirecektir. Kentsel nüfusun payı giderek artarken, kırsal alanlar oldukça uzun bir süre için yoksul ve aç çoğunluğa ev sahipliği yapacaktır. İnsanlar, sıcak noktalar ve ekolojik olarak hassas alanlarda yaşayabilmek için yüksek nüfus koşulları ve kötüleşen ekosistemler ile başa çıkmak zorunda kalacaktır. Artan nüfus ve gıda talebine rağmen artan sıcaklıkların sebep olacağı kuraklık ve aşırı hava olayları sebebiyle iklim değişikliği ile mücadelede önemli adımlar atılmadığı sürece bu tür salgınların olabileceği ve gıda

güvenliğinin tehlikede olduğu uzun süredir vurgulanan bir sorundur.

Dünyanın belli bölgelerinde oluşan açlığı engellemek ve gelecek nesillerin obezite olma riskini azaltmak için sürdürülebilir gıda ve tarım sistemleri uygulanmaya başlanmalıdır. Bugün dünyada yeterli kaynak olmasına rağmen açlıktan, insanların temiz ve adil gıdaya ulaşamadığından söz ediyoruz. Ancak kapımızı çalan küresel iklim krizi tarım alanlarının dolayısıyla da gıda kaynaklarının azalmasına neden olmaktadır. Bu durum dünyanın çok daha büyük bir bölümünün açlıkla mücadelesini arttıracaktır. Tarımsal üretimler, konvansiyonel üretimlerden uzaklaşmadığı sürece ne yazık



ki bunun önüne geçilemeyecektir. Konvansiyonel üretim sınırsız değildir. Konvansiyonel üretim için kullanılan tohumun, gübrenin ve ilacın ithal edildiğini düşünürsek aslında faydadan çok zararı olduğu da görülür. Yerli tohum kullanmak, sürdürülebilir tarım yapmak ve yapılan uygulamaların izlenebilirliğini sağlamak bir çözüm olacaktır.

İnsanlar doğaya el sürmeye devam ettikçe var olan kaynaklar tükenmeye mahkûmdur. Özellikle ormanlık alanlar toprak verimliliği fazla olduğundan dolayı tarımsal üretimler için kullanılmaya başlanmıştır. Tarımsal arazilerin azalması, zirai üretimi ormanlık alanlara yönlterek değil, var olan toprakları değerlendirerek

önlenebilir. Konvansiyonel üretim sonucu toprak değerini kaybedince topraktan vazgeçmek çözüm değildir. Tarımsal arazilerde üretimdeki yönelim, miktar bazlı olmamalıdır. Sürdürülebilir üretim yapmaya dönülürse toprak verimliliği dolayısıyla alınan ürünün verimliliği de artacaktır. Ekosistem insanlar tarafından oluşabilen bir sistem değildir, doğa kendi sınırlarını kendisi çizer. Yaşanabilecek olan ekolojik krizi önlemek için ekosistemin sınırlarına insanlar tarafından müdahale edilmemelidir.

### KAYNAKÇA

1. Türkeş, Sümer, ve Çetiner, 2000 Küresel İklim Değişikliği ve Olası Etkileri
2. Uzmay ve Koç, 2015. Gıda Güvencesi ve Gıda Güvenliği: Kavramsal Çerçeve, Gelişmeler ve Türkiye.
3. Tayar, 2014. Güvenli Gıda Gereksinimi, Dünya Gıda Dergisi. 2014-09 <http://www.dunyagida.com.tr/>
4. Kıymaz, Şahinöz, 2010. Dünya Ve Türkiye- Gıda Güvencesi Durumu. Ekonomik Yaklaşım Dergisi
5. Şık, Gıda Güvenliği, Gıda Güvencesi ve Gıda Egemenliği Kavramları Üzerine <https://m.bianet.org/bianet/siyaset/197364-gida-guvenligi-gida-guvencesi-ve-gida-egemenligi-kavramlari-uzerine>

